

Ματιές στην τηλεόραση

της Πόλυ Μηλιώρη

Δύο μεγάλοι θεματικοί κύκλοι απασχόλησαν αυτό το φθινόπωρο τα τηλεοπτικά κανάλια : Οι εξελίξεις στην ανάκριση για τη δράση της τρομοκρατίας και οι δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές. Τόσο το ένα θέμα όσο και το άλλο προσφέρονταν για κριτική παρακολούθηση από την οπτική γωνία τη δικιά μας : την εικόνα της γυναίκας. Ως προς την τρομοκρατία όμως, απορροφημένη από το γενικό μου ενδιαφέρον, δεν κράτησα σημειώσεις, και όσο αφορά τις τελευταίες εκλογές κατέθεσα τη γενική μου εντύπωση στη στήλη του χρονογραφήματος. Σ' αυτό λοιπόν το χώρο φιλοξενώ επισημάνσεις για εκπομπές γυναικείας εικόνας που εισέπραξα έξω από τα μεγάλα γεγονότα — κατά την κρίση μου, όχι και ήσσονος σημασίας:

Αναμφισβήτητο δικαίωμα η άμβλωση

Στην εκπομπή «Αθέατος κόσμος» του Κ. Χαρδαβέλλα, την αφιερωμένη στα ιατρικά λάθη, πολύ αργά, γύρω στις 2:30 τα ξημερώματα, μια νεαρή γυναίκα αφηγήθηκε ανώνυμα την εξής εμπειρία-τραγωδία: Ανακαλύπτοντας μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, και μετά από συζήτηση με το σύντροφό της για την οικονομική αδυναμία τους, κατέφυγε σε δημόσιο νοσοκομείο για άμβλωση. Η γιατρός που την ανέλαβε πήρε, λέει, χρήματα — μια καταγγελία που ασφαλώς από μόνη της έπρεπε να μας σοκάρει — κι έκανε την επέμβαση. Η γυναίκα είχε ενοχλήσεις για αρκετές εβδομάδες, και κατά τις επισκέψεις της στη γιατρό έπαιρνε καθησυχαστικές απαντήσεις, πως επρόκειτο για συνηθισμένο μετεγχειρητικό επακόλουθο. Μέχρι και φαρμακευτική αγωγή προηγήθηκε της τελικής διάγνωσης: «Η εγκυμοσύνη συνεχίζεται». Η καταγγέλουσα τρέμοντας αποκάλυψε ότι τώρα το παιδί έχει πλέον γεννηθεί κι έχει

προβλήματα υγείας (λόγω τη χορήγησης φαρμάκων;)

Το «ιατρικό» αυτό «λάθος» — ένα από τα πολλά που αναφέρθηκαν στην εκπομπή — έχει δύο ιδιαιτερότητες τις οποίες επισημαίνω: Ο ασκών το λειτουργήμα του γιατρού ήταν γυναίκα. Γι' αυτό και ακούστηκε διπλά απάνθρωπη η φράση της: «Έχει ριζώσει στην κοιλιά σου, δεν ήθελε να βγει, ένιωθε πολύ καλά εκεί». «Μ' ένα χαμόγελο ως τα αυτιά μου το είπε», αφηγήθηκε το θύμα του «ιατρικού λάθους», προκαλώντας την οργή των αντρών ιατρών του πάνελ και του άντρα δημοσιογράφου. Και η οργή αυτή ήταν για μένα το καλό σημάδι μιας νοοτροπίας που αλλάζει. Μιας νοοτροπίας που εκπροσωπήθηκε από τον άντρα επίσης δικηγόρο της νεαρής παθούσας, ο οποίος εξήγησε απλά και ανθρώπινα την περίπτωση, δίχως ούτε στιγμή να επιτρέψει σε κανένα να αμφισβητήσει το δικαίωμα της απόφασης για άμβλωση.

Άχαρη, αγάριστη και εξοργιστική σύγκριση

Τα φετινά καλλιστεία για την ανάδειξη της «Μις Κόσμος» είχαν προγραμματιστεί για τη Νιγηρία (η περσινή νικήτρια ήταν Νιγηριανή).*

Η κοινωνική ευαισθησία κάποιων από τις συμμετέχουσες στο διαγωνισμό να αρνηθούν τη μετάβασή τους στην αφρικανική χώρα, λόγω της καταδίκης σε θάνατο γυναίκας που είχε αποκτήσει εξώγαμο παιδί, είχε δύο συνέπειες: Πρώτον, έκανε το διαγωνισμό συμπαθέστερο σε ένα μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης, και δεύτερον — και το σημαντικότερο — έσωσε τη ζωή της Νιγηριανής που είχε καταδικαστεί από θρησκευτικό δικαστήριο. Η κυβέρνηση

που δεν ενέδιδε στις διεθνείς πιέσεις, προκειμένου να μην χάσει τη λάμψη και το χρήμα των καλλιστείων, ακύρωσε την απόφαση του δικαστηρίου. Τουλάχιστον για μένα, στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσα να δεχτώ ότι, συνήθως αρνούμαι: πως ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.

Αλλά τα μετέπειτα τραγικά γεγονότα δεν επέτρεψαν την χαρά για τη νίκη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως όλοι ξέρουμε (κι εδώ η τηλεόραση βοήθησε στο να μάθουμε), με αφορμή τα καλλιστεία ο μουσουλμανικός φανατισμός που ταλαιπωρεί τη Νιγηρία φούντωσε πάλι, με αποτέλεσμα τη σφαγή 250 ανθρώπων, χριστιανών και μουσουλμάνων.

* Η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είχε ζητήσει σε συνεδρίασή της στις Βρυξέλλες στις 12/9/2002, το μπούκοτάρισμα του διαγωνισμού για τη «Μις Υφήλιο» που θα γινόταν στη Νιγηρία το Νοέμβριο του 2002, ως ένδειξη διαμαρτυρίας κατά του καθεστώτος της Νιγηρίας, που καταδικάζει τις γυναίκες σε θάνατο με την κατηγορία της μοιχείας.

Το δράμα αλλά και η αφορμή που το προκάλεσε χρήζουν ανάλυσης. Αλλά δεν είναι αυτός ο ρόλος της στήλης για την τηλεόραση. Η επισήμανσή μου αρχίζει και σταματά στον τρόπο που αναμεταδόθηκε η είδηση από τα κανάλια και στην απaráδεκτη σύγκριση που, ναι, ακούστηκε!

«Είχαμε συνηθίσει στα καλλιστεία να αντιδρούν οι φεμινίστριες, τώρα είδαμε και τους μουσουλμάνους», ήταν ένα ισοπεδωτικό σχόλιο παρουσιαστών ειδήσεων. Που εξ αιτίας της αμορφωσιάς τους παραπλανούν τους τηλεθεατές. Που δεν ντρέπονται να βάζουν σε ένα καζάνι τους θύτες και τα θύματα. Που στην προσπάθειά τους να γεμίσουν με φλυαρίες την αναμετάδοση των ειδήσεων, καταστρέφουν ό,τι προσπαθεί να χτίσει στη συνείδηση των Ελλήνων και των Ελληνίδων ο κόπος εθελοντών και μη αμειβομένων ανθρώπων, που δεν έχουν στη διάθεσή τους

τη δύναμη των media αλλά και τη δύναμη της πίστης σε ανθρωπιστικούς σκοπούς.

Γι' αυτούς, και όχι βέβαια για τις αναγνώστριες του «Αγώνα της Γυναίκας», θυμίζουμε – αν υποθέσουμε πως είχαν ποτέ μάθει: 1^ο: Οι φεμινίστριες διαδήλωναν (κάποτε, δυστυχώς) ειρηνικά έξω απ' τις λαμπερές αίθουσες του διαγωνισμού. Η εξομοίωση της διαδήλωσης με τη σφαγή είναι πράξη γκεμπελική. 2^ο: Οι φεμινίστριες όλου του κόσμου ξεσηκώνονται κάθε φορά που οι απάνθρωποι «ιεροί» νόμοι καταδικάζουν τις γυναίκες σε θάνατο δια λιθοβολισμού. Οι «ωραίες» που αντιδρούν αυτή τη φορά, στις φεμινίστριες οφείλουν την ευαισθητοποίησή τους. 3^ο: Οι φεμινίστριες αντιδρούν στα καλλιστεία γιατί θεωρούν τις γυναίκες «προσωπικότητες και όχι αντικείμενα».

Αχ, τα καλά και υπάκουα κορίτσια...

Οι μεγάλες ακροαματικότητες μεταμεσημβρινές εκπομπές «Φύλλο και φτερό» και «Super Star» τις τελευταίες εβδομάδες έφεραν στα σπίτια μας μια πολύ χαρακτηριστική εικόνα της θέσης της γυναίκας όχι στον επαγγελματικό, οικογενειακό ή δικαιοσύνη χώρο, αλλά στη συνείδηση της ελληνικής κοινωνίας. Καθημερινά «δικάζεται» μια νεαρή γυναίκα που παίρνει μέρος στο τηλεπαιχνίδι «Fame Story» και που –λυπάμαι πολύ γι' αυτό– δεν έχω συγκρατήσει το επίθετο της, διότι σπάνια ακούγεται. Πρόκειται για την Άσπα.

Με λίγα λόγια, το τί προκάλεσε αυτή την καθημερινή «δίκη»: Η κοπέλα, που, όπως φαίνεται (δυστυχώς, μόνο στο φαίνεσθαι) μπορεί κανείς να αναφερθεί κρίνοντας τηλεοπτικά «γεγονότα», δεν είναι συμπαθητική στους συμπαίκτες της, έδωσε μια συνέντευξη στον αξιωματούχο του Fame Story, όπως και οι άλλοι και οι άλλες του παιχνιδιού. Στη συνέντευξη αυτή, που ασφαλώς γνώριζε ότι μαγνητοσκοπείται (έλεος, Ιουδαίοι και Φαρισαίοι, δεν είναι αυτό «χαφεδισμός»!) είχε το θράσος να μιλήσει με παρρησία. Και επειδή η λέξη «παρρησία» ίσως είναι λόγια και το ακριβές της περιεχόμενο ίσως είναι άγνωστο στο ευρύ τηλεοπτικό κοινό, θυμίζω λαϊκές εκφράσεις: «Μιλά έξω από τα δόντια». «Λέει τα πράγματα με τ' όνομά τους». Λέει τα σύκα, σύκα και τη σκάφη, σκάφη». «Έχει τσαγανό» ή, επί το πλέον αθυρόστομο «έχει αρ...».

Αλλά εδώ είναι ο κόμπος. Αυτές οι συμπεριφορές – όπως ακριβώς το δηλώνει η τελευταία λογοκριμένη λέξη

που χρησιμοποίησα – είναι «ανδρικές» αρετές. Το ότι τις διαθέτει μια νεαρή γυναίκα είναι ακόμα, στη συνείδηση ενός τουλάχιστον μέρους της ελληνικής κοινωνίας, φοβερό και ανυπόφορο ελάττωμα. «Γλωσσοκοπάννα», «τσαμπουκαλού», «σπαστικιά», «υστερική» είναι λίγα από τα επίθετα που αρμόζουν σε γυναίκες με ακριβώς την ίδια συμπεριφορά που τιμά τους άντρες.

Ελάχιστοι είναι λοιπόν αυτοί που υπερασπίζονται τη νεαρή κυρία στις καθημερινές εκπομπές. Όμως το χαρακτηριστικό αυτών των ελάχιστων είναι ότι έχουν λογικά επιχειρήματα και γενικότερη – πέρα από το δείγμα «Άσπα» – ιδεολογική και ηθική στάση. Οι υπόλοιποι (δε μιλώ για όσους και όσες επώνυμα αντιπαρατίθενται, αλλά για το πλήθος των τηλεφωνημάτων από «τηλεθεάτριες») εξοργισμένοι ρίχνουν καθημερινά το λίθο του αναθέματος στη γυναίκα που τόλμησε να πει την γνώμη της.

Γιατί περί αυτού πρόκειται, σας βεβαιώνω. Βριστές δεν άκουσα να λέει. Ούτε συκοφαντίες για τους συμπαίκτες της. Και αρνούμαι να μπω στην κρίση αν είναι «συμπαθητική» ή όχι, «γλυκιά» ή όχι, και όλα εκείνα τα κοσμητικά επίθετα που έχουν σημασία μόνο για τις γυναίκες. Κι επειδή ούτως ή άλλως η κοινωνία ακόμα μεροληπτεί, θα χρησιμοποιήσω και εγώ μια μεροληπτική κρίση, αυτή τη φορά υπέρ της συγκεκριμένης Άσπας: Είναι «ευπρεπής», αφού δεν χρησιμοποιεί για να διακριθεί, όπως πολλές άλλες νεαρές γυναίκες στην τηλεόραση, μπουτί, στήθος και ηδυπάθεια, αλλά το λόγο. Έστω και κοφτερό.